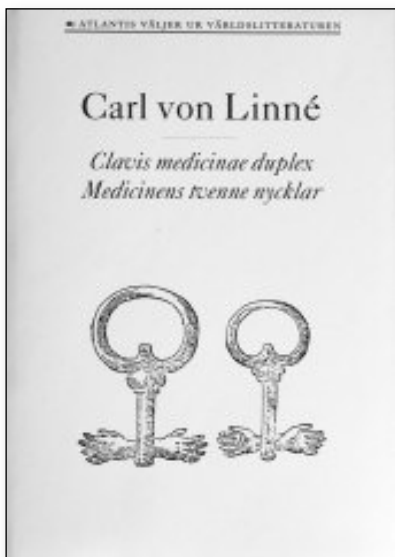

Carl von Linné – alltid noe nytt

Michael 2008;5:164–5.

Bergh B, Broberg G, Jonsell B, Lindskog BI (eds.) Linne Cv. *Clavis medicinae duplex – medicinens tvenne nycklar*. Stockholm: Atlantis, 2008. 260 s. Ill. Pris: Ikke oppgitt. ISBN 978-91-7353-200-6.

Carl von Linné (1707-1778) er alltid tilstede i svensk vitenskap. I 2007 var det 300 år siden hans fødsel, og det bidro til å gi interessen for ham et nytt oppsving. Her er en bokutgivelse som har tatt for seg et vanskelig tilgjengelig Linné-skrift, og som derfor bidrar med noe nytt til den rike floraen av tekster om Linné.

Midt i denne nye boka finner vi en gjengivelse av Carl von Linnés merkelige bok *Clavis medicinae duplex, exterior & interior* fra 1766. Originalen forefinnes som faksimile, dvs. som fargefotografier av sidene på venstre bokoppslag, og med en oversettelse av den latinske teksten på høyresidene. *Medicinens tvenne nycklar – den yttre och den inre* beskriver et system som helse og medisin er satt inn i. Etter et to siders forord kommer en innledning som er en oversikt over hva som følger:

Kroppens pneumatisk-hydrauliske maskin reguleres av *livet*. *Livets* stadige bevegelse virker slik at den gjensker bevegelsens årsak. *Bevegelsen* tærer uavlatelig, og dette må kompenseres gjennom *levesettet*. *Levesettet* gjenoppretter så vel den vitale barken som den animalske marginen. De *vitale* funksjonene opprettholdes av løselige og faste stoffer som har en *smak*. De *animalske* funksjonene opprettholdes av flyktige, ubestandige stoffer som

har en *lukt*. *Naturen* treffer et valg mellom stoffene med smak og de med lukt. *Sykdommer* er forstyrrelser som er forårsaket av et feil valg. *Botemidler* mot sykdommer er sykdommer, for motsetninger motsetninger.

På sidene som følger etterpå utvikler Linné dette til et omfattende system som blant annet ender med konkrete behandlingsprinsipper for sykdommer.

Leseren vil forstå at dette er tungt stoff. Det fordres vitenskapshistorisk og vitenskapsteoretisk kompetanse for å følge Linné i dette skriftet. Her kommer fire faglige tungvekttere til hjelp, nemlig professorene Birger Bergh, Gunnar Broberg, Bengt Jonsell og Bengt I. Lindskog. Fra hver sin synsvinkel belyser de teksten og dens samtid – foran og bak fakismilen og oversettelsen i midten av nyutgaven.

Birger Bergh er tidligere professor i latin og har forestått oversettelsen til svensk. Gunnar Broberg er professor i idé- og lærdomshistorie. Professor emeritus Bengt Jonsell har et omfattende botanikkhistorisk forfatterskap bak seg. Bengt I. Lindskog er tidligere professor i medisinshistorie og for øvrig kjent for sin mye brukte medisinske ordbok.

Det gjengis også en students notater fra en forelesningsserie Linné holdt i 1771 og som kan bidra til å utfylle bokteksten fra 1766 og hjelpe oss til å forstå den.

Det er et betydelig kulturhistorisk løft å gi ut en kommentert oversettelse som denne. Utgiverne gratuleres med vel gjennomført arbeid!

Men *Clavis* har betydning også ut over det vitenskapshistoriske. Den viser hvor tett praktisk medisin er bundet til tidens vitenskapelige tenkemåte. Slik er det også i dag. 1700-tallets sykdommer gjaldt syke mennesker som trengte behandling, uansett teoriene bak. 2000-tallets sykdommer gjelder syke mennesker i dag. Kanskje vil noen om 250 år finne vår vitenskapelige tenkemåte like ugjennomtrengelig.

Men for pasientene var og er sykdom alvor.

Øivind Larsen
Universitetet i Oslo